

Karliën de Smet

Sekten

6F

Koninklijk Atheneum Berchem

2007-2008

begeleiding: D. De Vogel

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	3
2	Inleiding	3
3	Vershil tussen sekte en schadelijke sekte	3
4	Definities sekten	4
5	Kenmerken van sekten	5
6	Wat drijft iemand er nu toe een sekte op te richten?	9
7	De verschillende stadia van indoctrinatie	10
7.1	Werving	10
7.2	Introductie in de heilsleer	12
7.3	Inlijving in de groep	14
7.4	Vervreemding van het milieu en isolatie	15
7.5	Consolidatie van de heilsleer	17
8	Waartoe leidt het lidmaatschap van een sekte?	18
8.1	Grenzenvervaging en hersenspoeling	19
8.1.1	Hersenspoelingsproces	19
9	Seks in sekten	20
10	Rekrutering	21
10.1	Geboren in een sekte	22
10.1.1	Kinderen in sekten	22
10.2	Sektelid door rekrutering	24
10.3	Sektelid via vertrouwde personen	24

11 Zelf rekruteren	25
12 Deprogrammeren	26
12.1 Het deprogrammatieproces	27
12.2 Problemen met deprogrammatie	29
12.3 Alternatieve methoden	30
13 Eenmaal weg van de sekte	30
14 Naïef?	31
15 Conclusie	32
16 Enkele sekten als voorbeeld	33
16.1 The Family (Children Of God)	33
16.1.1 Seks in the Family	37
16.2 Mormonen ('Heiligen der Laatste Dagen')	39
16.3 Scientology	41
17 Interview met Peter Schilte	44
18 Nawoord	50

1 Voorwoord

Als onderwerp voor mijn onderzoekscompetenties heb ik voor het onderwerp sekten gekozen. Dit heb ik gedaan omdat er veel verwarring en onwetendheid bestaat rond sekten, ondanks dat het toch een zeer actueel onderwerp blijkt te zijn. Ik hoop dat ik met dit eindwerk enige duidelijkheid kan scheppen over wat sekten nu juist zijn en, op basis daarvan, of ze een maatschappelijk probleem vormen of niet.

2 Inleiding

Welk effect heeft een sekte op de mentale en fysieke gezondheid van haar leden? Dit is de vraag waar dit werk om draait. Omdat dit een algemene en daarom moeilijk te beantwoorden vraag is, zal ik proberen antwoorden te vinden door ze op te splitsen in enkele deelvragen.

Wat is een sekte nu eigenlijk? Waarin onderscheidt ze zich van een godsdienst? Is ze schadelijk? Wat doet ze met haar leden, hoe worden sektevolgelingen bespeeld door hun leiders? Deze vragen zal ik in dit eindwerk proberen te beantwoorden.

3 Verschil tussen sekte en schadelijke sekte

Volgens het Belgische sekterapport¹ is een sekte 'een georganiseerde groep van personen die binnen een godsdienst dezelfde leer aanhangen.' Hiermee zegt men dus niets negatiefs; Deze bewegingen moeten met respect worden behandeld en moeten op de normale toepassing van de godsdienstvrijheid, de vrijheid van vereniging en andere grondrechten kunnen rekenen.

¹<http://www.skepsis.nl/sektenrapport.html>

Er wordt wel degelijk een scheidingslijn getrokken tussen een sekte en een "schadelijke sektarische organisatie". Sekten vormen op zich geen enkel gevaar. Toch heeft deze naam een negatieve bijklank, omdat ze dikwijls wordt verward met schadelijke sektes.

Een sekte wordt als schadelijk aanzien, wanneer ze aan de volgende criteria voldoet:

- bedrieglijke of misleidende wervingsmethoden
- mentale manipulatie
- slechte fysieke of geestelijke behandeling van de volgelingen.

Dit zijn subjectieve gegevens, met alle gevolgen vandien. Het verschil tussen godsdienst, sekte en schadelijke sekte is zeker niet altijd duidelijk.

In dit werk zal ik mij concentreren op de schadelijke sektes, en op welke schade zij dan juist aanrichten bij hun leden en ex-leden.

4 Definities sekten

De volgende definitie is die van het woordenboek²: Kleine afgescheiden (godsdienstige) groep.

Dr. F. Boerwinkel beschrijft in zijn boek "Kerk en secte"³ twee verschillende definities van sekten:

- Neutrale definitie: Een sekte is een groep mensen die (meestal als volgelingen om een leider) van de oorspronkelijke groep waaruit hij voortkomt is afgescheiden, omdat hij in bepaalde onderdelen afwijkt van die oorspronkelijke groep.

²WEIJNEN, A., Woordenboek Nederlands, Utrecht, 1996, p.332

³BOERWINKEL, F., Kerk en Secte, De Haag, 1953,p. 19

- In de praktijk heeft het woord sekte een eerder negatieve bijklank, vandaar ook deze definitie: Een sekte is een groep mensen die, voornamelijk uit begeerte naar zuiverheid en verabsolutering van een deelwaarheid, de solidariteit met het grote geheel van de groep verbreekt, en die deze breuk niet meer als smart ervaart.

De schadelijke sekte wordt in het Belgisch sekterapport⁴ als volgt omschreven: Een groepering met een levensbeschouwelijk of godsdienstig doel die zich in haar organisatie of praktijken overgeeft aan schadelijke onwettige activiteiten, het individu of de samenleving schaadt of de menselijke waardigheid aantast. Alain Lallemand geeft in zijn boek "Sekten in België en Luxemburg"⁵ de volgende definitie: "Een sekte is een groep die zich structureert rond het geloof in een goddelijk beginsel (of in een menselijke mythe die tot op die hoogte wordt getild) en waarvan de mythologie (haar geïdealiseerde voorstelling van de toestand der mensheid in een fictief verleden of toekomst) en/of de dogma's (een doctrine die wordt opgesteld en beschouwd als een fundamentele en onbetwistbare waarheid) de leden ertoe aanzetten zich van de wereld af te keren door in hun dagelijks leven geheel of gedeeltelijk de natrekbare, toetsbare realiteit te negeren. Die realiteit kan medisch, wetenschappelijk, sociaal, economisch of historisch zijn."

5 Kenmerken van sekten

De "Vereniging ter Verdediging van Persoon en Gezin" (V.V.P.G.), geeft de volgende kenmerken⁶ van een sekte:

⁴<http://www.skepsis.nl/sektenrapport.html>

⁵LALLEMAND, A., *Sekten in België en in Luxemburg*, 1994, p.12.

⁶http://www.jongereninformatie.be/xcms/lang_nl-BE/704/default.aspx

- een grenzeloze, kritiekloze bewondering voor een leider en zijn geschriften, die onaantastbaar zijn
- achter de filosofielessen, de meditatietechniek, de bijbelstudie zit een ganse organisatie, maar vragen daarover worden afgewimpeld
- kritiek wordt afgewezen door te zeggen dat men eerst verder, hoger in de leer moet zijn om het te kunnen begrijpen
- alleen de groep is juist en de buitenwereld is dom en/of slecht
- men wordt aangespoord om steeds meer tijd in de beweging te stoppen en zijn lectuur en activiteiten tot die van de beweging te beperken

Een andere lijst van kenmerken van het sektarisme⁷ is die opgesteld door Etienne Vermeersch uit zijn cursus "Historisch overzicht van de wijsbegeerte":

- Inpalming: de mate waarin men een meer of minder belangrijk deel van zijn leven, denken en handelen door de wereldbeschouwing laat bepalen (men kan bijvoorbeeld driemaal in het leven naar de kerk gaan of in een slotklooster intreden, met alle varianten daartussen).
- Groepsvorming: de mate van wederzijdse controle die de groepsleden op elkaar kunnen uitoefenen (in grote mate mogelijk bij het samen in één huis wonen).
- Hiërarchie: de mate van macht die de leidende figuren op de volgelingen kunnen uitoefenen, inclusief de mogelijkheid tot straffen en het verwekken van angst.

⁷<http://www.skepp.be/faq/faq-sekten-goeroes>

- Charismatische leider: de macht kan ook volledig in handen zijn van een figuur die door iedereen als de 'verlichte', of de 'Messias' wordt beschouwd.
- Afzondering van de wereld: de mate waarin de handelingen en gebruiken (bijvoorbeeld voeding, kledij, arbeid) afwijken van die van de omgeving of van het eigen verleden; afzondering van familie en vroegere vrienden, werkkring, enzovoort.
- Uitverkiezing: de leden van de groep kunnen ervan overtuigd zijn dat ze 'uitverkorenen' zijn; ze menen bepaalde informatie te hebben, of bepaalde dingen te kunnen, waarvan ze menen dat andere mensen die niet hebben of kunnen.
- Geslotenheid voor informatie: de mate waarin het contact met de media en met kritische of alternatieve informatie wordt verbroken.
- Irrationalisme van geloofsovertuigingen: de mate waarin de groepsleden bepaalde overtuigingen hebben die in strijd zijn met algemeen aanvaarde of wetenschappelijk onderbouwde opvattingen (bijvoorbeeld complottheorieën, het geloof in buitenaardse wezens, niet werkzame 'geneesmethodes', enzovoort).
- Proselitisme: de mate waarin de leden van de groep intense pogingen aanwenden om nieuwe leden te werven.

F. Boerwinkel heeft ook een lijst opgesteld met sektekenmerken⁸:

- De neiging tot perfectionisme
- De neiging tot isolatie

⁸Boerwinkel, F., Kerk en Secte, De Haag, 1953; pag. 27

- De neiging tot anticipatie op de toekomst
- De neiging tot verabsolutering van een deelwaarheid
- De neiging tot ressentiment

Verder nog enkele kenmerken die ik ben tegengekomen:

- Een leidersfiguur die zich niet in vraag laat stellen.
- Financiële afpersing door sociale druk en bedreigingen met bovennatuurlijke gevolgen
- Leden wordt belet de sekte te verlaten.
- Hun leden in invloedrijke posities trachten te manoeuvreren en politieke invloed trachten uit te oefenen.
- Bekeringsijver

Zoals u waarschijnlijk al is opgevallen, zijn dit wederom niet altijd objectieve criteria. Ook deze maken het verschil tussen een sekte en een godsdienst er ook niet duidelijker op; laat de Paus zich wel in vraag stellen? Is de Bijbel of de Koran ook niet onaantastbaar? Is geloofsafval bij de Islam ook geen doodzonde?

Veel godsdiensten maken zich ook schuldig aan sommige of zelfs de meeste kenmerken die hierboven worden besproken. Uiteraard zijn er, wegens de negatieve blik, ook weinig of geen sektes die zichzelf sekte noemen. Het is dus aan de buitenstaander uit te maken of iets als (al dan niet schadelijke) sekte of simpelweg als godsdienst beschouwd moet worden.

Ik ga vanaf nu, om praktische redenen, praten over een sekte wanneer ik schadelijke sekte bedoel.

6 Wat drijft iemand er nu toe een sekte op te richten?

Bij deze vraag kunnen we verschillende antwoorden onderscheiden. Een eerste reden is eenvoudigweg geld. Sommige sektes zijn op z'n zachtst gezegd lucratieve ondernemingen. Geen sekteleider in de wereld zal toegeven dat geld een rol speelt in zijn overtuigingen, dat spreekt voor zich. Toch is het eerder regel dan uitzondering: sektes waarbij de leden zowat alles wat ze bezitten moeten afgeven en honger moeten lijden terwijl ze voor de sekte werken, terwijl hun leiders soms in grote luxe leven.

Ook willen sommige sekteleiders vooral macht, en wordt hun ego gestreeld door het hebben van volgelingen die onvoorwaardelijk naar je opkijken, je nooit in vraag stellen en blindelings gehoorzamen.

Een derde reden is dat de leider van de sektarische beweging er zelf ook echt van overtuigd is dat hij boodschappen ontvangt uit de geestelijke wereld, dat hij een profeet is of zelfs Christus of God is. Deze mensen kunnen lijden aan verschillende vormen van geesteswaanzin zoals hallucineren⁹ of paranoïa¹⁰. Dit geldt natuurlijk alleen als we er van uit gaan dat de sekteleiders niet écht boodschappen krijgen van God en dergelijke, maar, vertrouwend op mijn gezond verstand, laat ik deze optie in dit eindwerk achterwege.

⁹”De waarneming van dingen in de buitenwereld die in werkelijkheid uit het eigen ik voortkomen.”

BERGSMA, A. en VAN PETERSEN, K., Prisma van de psychologie, Utrecht, 1994, p.144.

¹⁰”Een psychische stoornis, gekenmerkt door hallucinaties, die een samenhangend systeem vormen rondom een kern.”

BERGSMA, A. en VAN PETERSEN, K., Prisma van de psychologie, Utrecht, 1994, p.209.

7 De verschillende stadia van indoctrinatie

De indoctrinatie waaraan nieuwe sekteleiden worden blootgesteld gebeurt in verschillende fasen, alhoewel deze elkaar vaak overlappen en in elkaar overvloeien. De verschillende fasen¹¹ zijn:

7.1 Werving

De werving is de eerste fase van de indoctrinatie. Vanaf het eerste contact met iemand die mogelijk geïnteresseerd zou kunnen zijn, wordt deze persoon psychisch beïnvloed door één of meerdere sekteleiden. De leden van de sekte proberen verlangens op te roepen en de persoon emotioneel onstabiel te maken. Er wordt handig ingespeeld op elk minpuntje dat aan het leven van de geïnteresseerde wordt gevonden, en elke fout wordt uitvergroot. Voor je het weet begin je te vinden dat je jeugd toch eigenlijk wel heel ongelukkig was, je ouders behandelden je écht niet hoe het hoort, echte vrienden heb je eigenlijk niet, enzovoort.

Emoties worden losgemaakt bij het 'slachtoffer', het zelfvertrouwen wordt gekrenkt om het later, eenmaal in de sekte, weer op te bouwen. Zo krijgt hij/zij het idee dat hij alles aan de sekte te danken heeft. Vanaf dat deze persoon meer en meer bij de sekte betrokken raakt, krijgt hij/zij de indruk dat het één grote gelukkige gemeenschap is, die alle behoeften (geborgenheid, liefde, veiligheid, ..) waar hij/zij naar verlangt, en denkt te missen in het huidige leven, kan waarmaken.

Iedereen kampt op een bepaald moment met enkele moeilijke vragen. Waarom zijn wij hier, wat is het doel van het leven? U kent ze wel.

¹¹STAMM, H., In de ban van een sekte.

Intimidatie en dwang in nieuwe religieuze bewegingen, Baarn, 1996,p.82.

De sekte biedt op al deze moeilijke vragen een gemakkelijk, aantrekkelijk antwoord. Men wílt dit graag geloven, waar of niet. Soms zijn leugens leuker om te horen dan de waarheid. Eenmaal in de sekte voelt de nieuweling zich nog wat hulpeloos, maar uiteraard is iedereen erg behulpzaam en proberen de leden hem/haar op het gemak te doen voelen. Om bekend te raken met de leer van de sekte moeten zij zich laten voorlichten door de 'oude getrouwen', waardoor ze zichzelf openstellen aan de indoctrinatie. De leden vertellen over hun spirituele of religieuze ommekeer, over de verlossende bekering na een leven vol zonde. In de sekte zijn zij eindelijk gelukkig geworden en hebben ze een zinvolle levenstaak gevonden, vertellen ze. Al wat je moet doen om ook zo gelukkig te worden en het leven weer zin te geven, is 'je hart openstellen' (en meestal ook je bankrekening plunderen, jezelf uithongeren, je familie en vrienden achterlaten, 14 uur per dag werken en zelf nieuwe zieltjes gaan winnen. Die dingen vertellen ze er echter meestal niet bij.) Wanneer de leden hem/haar zo ver hebben gekregen om het leven in de sekte ook eens te proberen, komt er meestal een soort ritueel. Het nieuwe lid wordt meegenomen naar een gebedsdienst of een preek, waarbij de groepssfeer de nieuwe aanhangers meesleept en de prediker de emoties van de gelovigen ophitst. Beïnvloed door het massafenomeen, de indringende muziek en de overtuigende speech komen veel mensen in een soort trance. Dit moment, dat al eens gepaard gaat met hevige huilbuien, lachbuien e.d., wordt later vaak gezien als een moment van het allerhoogste geluk. Dit gevoel wordt later door de sekteleiden nagejaagd (zoals bij drugs- en andere verslavingen), maar meestal tevergeefs.

Gesprekken van sekteleiden met buitenstaanders zijn zelden zonder bijbedoelingen, bijna altijd zal het doel zijn nieuwe, argeloze leden te winnen.

7.2 Introductie in de heilsleer

In de eerste fase wordt het verlangen van de nieuwelingen gewekt en ze worden tot in de sekte gelokt. Hierna moeten ze worden ingeleid in de fundamentele kenmerken van de leer. Ze moeten zich dus intensief bezighouden met de inhoud van de leer, wat meestal inhoudt dat ze geschriften moeten bestuderen, 'bijbeluurtjes' moeten bijwonen, lezingen horen, (afhankelijk van de aard van de sekte) Zo probeert het nieuwe lid de kern van de beloofde 'waarheid' te ontdekken, het is een geestelijke confrontatie met de openbaring. Dit moet het nieuwe lid enthousiast en fanatiek maken, en het verlangen dat in de eerste fase werd opgeroepen wordt concreet gemaakt en tegelijk nog verhoogd. Ook persoonlijke gesprekken met sekteleiden spelen een grote rol; al snel krijgt het nieuwe lid één of meerdere vertrouwenspersonen, wat heel stimulerend is om in de groep te blijven. Echte vrienden worden dit echter niet, maar daar vertel ik later nog over. Het nieuwe lid heeft meestal niet in de gaten dat die vertrouwenspersonen psychisch gemanipuleerd zijn, en al dan niet bewust hetzelfde zijn aan het doen met hem/haar. Tijd om kritisch na te denken is er niet, het nieuwe lid wordt namelijk constant beziggehouden, krijgt geen tijd voor zichzelf en wordt overladen met liefde ('love bombing') en complimenten. Ook de emotionele verwarring zorgt ervoor dat de nieuwe aanhangers in de beslissende fase geen vragen zullen stellen bij de ideologie. De aanhangers hopen ook echt op de verlossing, ze verlangen er naar en sluiten daarom (onbewust) hun kritisch denkvermogen af. Dit kan gepaard gaan met hallucinatie, als gevolg van tegenstellingen en verschuivingen in de waarneming.

In de schijnwereld worden de meest waarzinnige religieuze verzinselen waarheid. Het voornaamste doel van deze tweede fase is om de heilsleer te verankeren in het bewustzijn van het nieuwe lid. De vanzelfsprekende manier

waarop de meer ervaren leden omgaan met de ideeën zorgt ervoor dat het lid snel met de utopie en de ideeën vertrouwd raakt.

Het nieuwe lid raakt er van overtuigd dat zijn/haar leven een beslissende wending heeft genomen en dat hij/zij stap voor stap het grote geheim van het leven zal ontrafelen.

De leer wordt wel beetje voor beetje geopenbaard, zodat het nieuwe lid niet wantrouwig wordt. In deze fase is de bewustzijnscontrole namelijk nog niet zo ver gevorderd dat het sektelid de duidelijk tegenstrijdigheden en onwaarheden binnen de sekteleer slikt.

Na een openbaring of een andere euforische impuls worden de eisen om het absolute heil te bereiken altijd net iets hoger gesteld. Zo blijf je meer willen en meer van jezelf vragen. Het slachtoffer mag zijn doel nooit bereiken, anders verliest de groep zijn functie om dat doel te helpen bereiken. Doordat de verwachtingen steeds hoger worden, beleven de leden al snel enkele teleurstellingen. Dit komt de verslaving aan het euforische gevoel enkel ten goede. Het zelfvertrouwen dat langzaam weer werd opgebouwd na de eerste gesprekken, wordt weer eens afgebroken. Daardoor voelen ze zich gedwongen zich nog intensiever met de ideologie bezig te houden, nog vaker mee te doen met de rituelen en zich nog sterker te onderwerpen aan de groep. De groepsleden peppen de twijfelaars dan weer wat op en maken hen duidelijk dat ze hard moeten werken om het heil te bereiken. Ze vertellen over hun eigen problemen in het begin, en over hoe dankbaar ze zijn dat de stichter hen de kracht heeft gegeven om moeilijkheden te overwinnen.

Beetje bij beetje wordt in deze fase een nieuwe identiteit opgebouwd op basis van de sektetheorie en de behoeften van de groep. De sekte-identiteit en het oorspronkelijke bewustzijn geraken in een innerlijke strijd verwickeld, ze slui-

ten elkaar uit (wat zelfs kan leiden tot schizofrenie¹² in enkele uitzonderlijke gevallen). Dit zorgt er dan weer voor dat het nieuwe sektelid moeilijk in de omgang wordt, met de nodige gevolgen voor zijn/haar familie en vrienden. Op een gegeven moment moet de persoon dus een kant kiezen, en zijn/haar verlangen naar het heil en de bewustzijnscontrole van de groep zorgen ervoor dat dikwijls de kant van de sektepersoonlijkheid wordt gekozen. Ondertussen zorgt de sekte er altijd voor dat dat de mentale honger van het nieuwe sektelid gestimuleerd wordt, zonder dat deze ooit gestild mag worden.

7.3 Inlijving in de groep

Wanneer het nieuwe sektelid goed en wel geïndoctrineerd is, wordt het tijd om hem/haar zover te krijgen om het oude leven achter zich te laten en een nieuw te beginnen als sektelid en eventueel ook als deel van de commune waarin de sekte leeft.

Niet iedereen kan zo gemakkelijk breken met zijn oude leven, aangezien dat soms ook een carrière inhoud, een gezin, ... Daarom zijn veel sekteleiden eerst symphatisanten of leden die in hun vrije tijd meewerken, terwijl de echt gemotiveerden full-time lid zijn of worden.

Deze fase houdt in dat het nieuwe lid van de roze wolk afkomt. Hij/zij werd in de watten gelegd, geholpen en kreeg de kans om een nieuw leven te

¹²”Een verzamelnaam voor een aantal zeer ernstige psychiatrische ziektebeelden. Ten eerste heeft de patiënt last van denkstoornissen waardoor het contact met de werkelijkheid verstoord is. Daarnaast moet sprake zijn van een achteruitgang van het functioneren op terreinen als de verzorging van eigen persoon, het onderhouden van relaties en werk. De symptomen moeten bovendien zes maanden onafgebroken aanwezig zijn geweest en begonnen zijn voor de middelbare leeftijd.”

BERGSMA, A. en VAN PETERSEN, K., Prisma van de psychologie, Utrecht, 1994, p.250.

beginnen naar de 'enige echte waarheid', maar nu begint het harde streven naar een goed sektelid zijn. De druk wordt verhoogd en er worden meer eisen gesteld, de persoon moet nu echt in functie van de sekte beginnen leven en in de meeste gevallen ook gewoon hard beginnen werken. Als compensatie voor deze frustrerende dingen, krijgt het sektelid wel een gevoel van geborgenheid, met als voorbeeld de andere leden, die nog steeds erg gelukkig lijken, verlost van alle zorgen en verantwoordelijkheden. Ze zijn trots lid te zijn van de groep en voelen zich een soort elite binnen de maatschappij.

In deze fase begint het nieuwe sektelid dikwijls ook al met het missiewerk. Iemand die anderen moet overtuigen van een bepaalde leer, moet de manier van denken en de ideeën van de sekte overnemen en zal zich snel gaan identificeren met de inhoud van de boodschap die hij/zij zelf verkondigt.

Nog steeds lijkt iedereen in de sekte voortdurend gelukkig en vrolijk, maar dit is aangeleerd en opzettelijk. Wie uitverkoren is om het heil in de wereld te verspreiden en wie de echte waarheid in pacht heeft, kan toch immers geen slecht humeur meer hebben...

Op deze manier wordt er een kunstmatige groepssfeer gecreëerd, met oppervlakkige contacten. Twijfel en gemis worden niet besproken met andere leden omdat deze worden afgekeurd. Zo is er ook niet echt plaats voor vriendschap binnen een sekte, omdat échte gevoelens niet naar boven komen. Dit past perfect in het plaatje van de sekteleiders; sterke, gemeenschappelijke gevoelens (zoals twijfel) kunnen de sekte doen tenonder gaan. Samen sta je sterk, maar alleen?

7.4 Vervreemding van het milieu en isolatie

Dit proces begint al in de tweede fase, maar pas na de inlijving in de groep komt het echte vervreemdingswerk. Bij de fulltime leden en zij die in een com-

mune gaan leven valt de inlijving in de groep en de isolatie wel samen, maar bij de anderen gebeurt dit stap voor stap. De bedoeling is dat het sektelid niet meer beïnvloed wordt van buitenaf en dat hij/zij volledig beschikbaar is om de doelstellingen van de groep te helpen bereiken. De echt radicale sektes verschepen dikwijls hun fulltime leden naar het buitenland, waardoor de isolatie natuurlijk een heel stuk makkelijker bereikt wordt (onder andere The Family doet dit).

Doordat de banden met familie en vrienden langzaam verbroken worden, wordt de emotionele controle die de groep uitoefent steeds groter. Na een tijd zijn ze alles wat je nog overhebt in deze wereld. In deze fase van de indoctrinatie wordt zowat alles wat je kent afgebroken; dit is het devalueren van de waarde van vroegere levenservaringen. Je leven vroeger was niet leuk en tof, je was egoïstisch en onwetend. De mensen waar je mee omging waren trouwens minstens even erg! Je was een zondaar, en als je dat niet voor de rest van je leven wilt blijven moet je die herinneringen aan vroeger verdringen.

Nog een middel van isolatie is arbeidsbelasting. Je wordt simpelweg altijd beziggehouden, zodat er niet teveel tijd overblijft om aan vroeger te denken, laat staan contact op te nemen met je vrienden van vroeger. Ook een efficiënte isolatietechniek is het sektejargon. Een eigen taalsysteem zorgt ervoor dat buitenstaanders niet goed begrijpen wat je zegt, en het verhoogt het groepsgevoel. Absolute koning van deze techniek is Scientology, dat een eigen woordenboek heeft met zo'n 800 bladzijden. Door alledaagse begrippen opnieuw te definiëren wordt ook de verwarring van het bewustzijn gestimuleerd.

Bijbelcitaat¹³: ”..weet gij niet, dat de vriendschap met de wereld vijandschap

¹³STAMM, H., In de ban van een sekte. Intimidatie en dwang in nieuwe religieuze bewegingen,

tegen God is? Wie dus een vriend der wereld wil zijn, wordt metterdaad een vijand van God.”

7.5 Consolidatie van de heilsleer

Wanneer je ingelijfd bent in de groep en geïsoleerd van de buitenwereld, gaat de indoctrinatie onverminderd voort. In deze fase gaat het erom het afhankelijkheidsmechanisme te verfijnen, de bewustzijnscontrole volledig te maken en de sekte-identiteit te versterken.

Zelfs de kaderleden worden voortdurend geïndoctrineerd (door elkaar en door de eindeloze herhaling van van alle rituelen).

De groeiende tegenstrijdigheid tussen de na te streven doelen en de bereikte resultaten maken dat leden mogelijk beginnen twijfelen, en de hoge eisen putten de leden uit. De enige manier om 'verzwakking' tegen te gaan is permanente indoctrinatie.

Het is belangrijk voor de sekte om de echte identiteit van een persoon zo ver mogelijk te verdringen en de sekte-identiteit te blijven versterken.

In deze fase wordt dikwijls het gebruik van media beperkt of helemaal verboden, om er zo voor te zorgen dat contact met de buitenwereld zo min mogelijk wordt. Het sociale contact van de sekteleiden beperkt zich hierdoor tot de groep en de ideologie, waardoor het bewustzijn van de leden nog vernauwd wordt.

Baarn, 1996, p.104.

8 Waartoe leidt het lidmaatschap van een sek- te?

Sekteleden geraken verzeild in een schijnwereld. Ze verlangen naar de perfecte droomwereld die hen door hun leiders wordt voorgehouden, maar zitten net als iedereen vast in de échte wereld. Om te ontsnappen aan de kwalen van deze wereld beginnen ze mentaal al in hun utopie te leven. Dit is ook waarom veel sekteleiden als 'naïef' worden beschreven; ze verlangen zo naar een betere wereld dat ze liever proberen te ontsnappen aan iets onontkomelijks dan de realiteit onder ogen te zien. Soms is dit een bewuste keuze, maar meestal kan het sektelid na verloop van tijd geen onderscheid meer zien tussen de echte wereld en de droomwereld.

Deze vlucht in een schijnwereld leidt tot vervreemding (van vrienden, familie, de realiteit) en tot isolement. Door het heen en weer 'gereis' van de echte naar de schijnwereld, een splijting van het bewustzijn, kunnen er psychische storingen ontstaan.

Hoe groter de angst voor de realiteit en hoe groter het genot van het mooier maken van de schijnwereld, hoe meer kans op verslaving.

Verslaving aan het vluchten van het leven. Sekteleiden proberen voorgoed in hun onbereikbare wereld, die enkel in hun gedachten bestaat, weg te vluchten. Zo worden sekteleiden ook gerekruteerd; de leden op zendingstocht beloven een betere wereld en kant en klare-antwoorden op alle grote levensvragen.

Waarom gebeurt dit? Omdat God het zo wil. Waarom zou ik dit doen? Omdat God je ervoor zal belonen. Wie had gedacht dat het allemaal zo simpel kon zijn?

8.1 Grenzenvervaging en hersenspoeling

Wanneer je constant wordt blootgesteld aan normen die niet overeenkomen met die van de maatschappij, begin je je na een tijdje af te vragen welke nu de juiste zijn. Na indoctrinatie en een lange tijd van leven in een commune van een sekte of gewoon veel contact met de sekte (meer als met de buitenwereld) kan je er wel eens van overtuigd raken dat de maatschappij het helemaal fout heeft qua normen en waarden en je sekte niet (of de maatschappij het ook echt helemaal fout heeft of niet laat ik in het midden). Wanneer bijvoorbeeld in een sekte wordt gepleit voor polygamie (zoals bij meerdere afsplitsingen van de Mormonen nog steeds het geval is) kan je als man denken dat de vrouw minderwaardig is, alleen al omdat je er meerdere mag 'hebben' dan dat zij mannen mag hebben.

Nieuwe sekteleiden komen bij kennissen, vrienden en familie vaak over als volledig veranderde mensen. Bizar gedrag, robotachtige manier van doen, stereotiepe en slogan-achtige antwoorden, een kunstmatig lijkende gelukzaligheid. Deze dingen doen denken aan hersenspoeling.

8.1.1 Hersenspoelingsproces

Het hersenspoelingsproces¹⁴ bestaat uit 2 fases¹⁵. In de eerste fase worden alle gedachten, gevoelens en bedenkingen van de persoon 'weggewassen'. Hiervoor zijn er verschillende technieken: isolatie, vernedering, afwisseling van straf en beloning, bedreiging, valse aanklachten, suggestie, desoriëntatie, .. Het ego van de persoon wordt op deze manieren constant aangevallen tot hij/zij het gevoel krijgt een totaal verkeerd zelfbeeld te hebben opgebouwd en

¹⁴VAN DER LAND, S., De hersenspoelers, Kampen, 1981, p.37.

¹⁵VANACKER, G., De religieuze sekten. Religie, waanzin of bedrog?, Kapellen, 1986, p.84.

dat het in het verleden helemaal is misgelopen met zijn/haar persoonlijkheid. In dit proces is ook fysieke uitputting een factor die een grote invloed uitoefent. Door ondervoeding, medicatie, lichamelijke belasting, ... wordt het afweermechanisme van de persoon afgebroken. De mentale gezondheid begint te leiden onder de fysieke pijn, uitputting en stress. Het mentale verleden van de persoon wordt uitgewist. Het lichaam heeft de kracht niet meer om iets anders te doen dan enkel overleven, alle andere dingen komen op de tweede plaats. Zo lijden ook het helder denken, het geheugen en andere belangrijke functies van ons brein onder het mentale en fysieke uitputtingsproces. De duur van dit proces hangt af van persoon tot persoon; mensen met sterke overtuigingen die zich verzetten tegen de druk van buitenaf kunnen zich langer verzetten dan een gewillig iemand, maar meestal is dit verzet uitstel en dus geen afstel van ineenstorting.

Wanneer deze toestand, waarbij de persoon in kwestie totaal 'op' is, bereikt is, is de persoon ontvankelijk voor de nieuwe persoonlijkheid die hem wordt aangereikt; dit is dan fase 2. Deze wordt gezien als een nieuwe kans. Nieuwe denkpatronen en instellingen worden hem/haar aangereikt door de sekte. Bij aarzeling wordt de persoon aangemoedigd en herinnerd aan zijn verleden.

9 Seks in sekten

Er zijn meerdere schandaalverhalen bekend over seks in sekten¹⁶. The Family spant hierin waarschijnlijk de kroon, maar ze zijn zeker niet de enige.

De vrouwelijke leden van de Verenigingskerk (de "Moonies") zouden gezuiverd worden als ze seks hadden met Moon (de sekteleider).

¹⁶VANACKER, G., De religieuze sekten. Religie, waanzin of bedrog?, Kapellen, 1986, p.125.

Bij de Peoples Temple (de beruchte sekte van Jim Jones waarvan 914 leden collectief zelfmoord pleegden onder zijn leiding) moesten de leden op een bepaald moment alle seksuele activiteit met hun huwelijkspartners stoppen, omdat Jim Jones beweerde dat hij zelf de enige was die wist hoe je moet beminnen. Hij liet de mannen en vrouwen waarmee hij het bed deelde in het openbaar verklaren hoe fantastisch hij presteerde in bed, en een gangbare straf voor een kleine overtreding was dat je je kleren moet uittrekken voor de hele kerk.

In sommige sekten is er dan weer amper sprake van seks, wanneer de fysieke uitputting de begeerten overheerst. Dit is soms het geval bij Hare Krishna-leden. Door ondervoeding en uitputting komt het ook in sekten voor dat bij vrouwen de menstruatie uitblijft en bij mannen de baardgroei ophoudt en zaadlozingen uitblijven. Wanneer het lichaam zo lijdt is seks niet iets waar je meteen aan denkt...

Zoals bij vele orthodoxe vormen van religie wordt homoseksualiteit¹⁷ in de meeste sekten sterk veroordeeld. In Jim Jones' sekte werd het echter aangehouden, omwille van zijn eigen biseksuele aard.

10 Rekrutering

Wie is er nog nooit in contact gekomen met een ijverige Jehova-getuige? Of een door het leven dansende Hare Krishna-aanhanger? Sekteleden zijn overal, al dan niet opvallend. Hoe geraken deze mensen in een sekte terecht?

¹⁷VAN DER LAND, S., De hersenspoelers, Kampen, 1981, p.137.

10.1 Geboren in een sekte

Ten eerste zijn er leden die in de sekte geboren zijn. Hiervan zijn of waren de ouders dan leden. Bij deze mensen is de schadelijke invloed dikwijls het grootst; zij hebben nooit geleerd dat er mogelijk een andere waarheid is en zijn van jongs af aan altijd geconfronteerd geweest met de sekte. Ze groeien op in het doctrinaire systeem, in een gesloten sociaal systeem.

10.1.1 Kinderen in sekten

Kinderen geboren in een sekte kunnen de wereld enkel bekijken vanuit het perspectief van een dogmatische en geïsoleerd levende groep. Ze worden opgevoed met het idee dat de hele buitenwereld niet meer is dan een vijand. In veel sekten wordt het krijgen van kinderen gestimuleerd; de interne groei is namelijk de eenvoudigste manier om zoveel mogelijk leden te krijgen. Dikwijls kennen deze kinderen geen andere wereld dan die van hun geloof. Ze gaan naar school in de privéschool van het geloof, waar ze enkel kunnen omgaan met klasgenootjes die ook in de sekte zitten. Na school gaan ze naar huis bij hun ouders, of naar de commune waar ze met de andere leden samenleven. Op deze manier is er geen plaats om zelfstandig na te denken en om het geloof in vraag te stellen, laat staan voor kritiek.

In sommige sekten worden jonge kinderen weggehaald van hun ouders om op te groeien in aparte kindergemeenschappen. Het kind moet worden opgevoed in een 'zuivere' omgeving en mag enkel contact hebben met leeftijdsgenootjes en speciaal opgeleide sekteleiden, ver weg van alle vernietigende invloeden van buitenaf. Tegen de bedroefde ouders wordt gezegd dat ze de scheiding als één van de grootste beproevingen in het leven van een aanhanger moeten beschouwen. In realiteit gebeurt de scheiding om te voorkomen dat er een emotionele band ontstaat tussen kind en ouders, omdat deze een gevaar voor

de sekte kan vormen in vorm van geluk en een gevoel van veiligheid zonder dat de sekte daarbij te pas komt. Ook zouden kinderen de ouders teveel tijd kosten, tijd die beter besteed kan worden aan werken in dienst van de sekte. Deze kinderen worden van jongs af aan opgevoed in de schijnwereld, waardoor de kans dat ze deze ooit herkennen als bedrog erg klein is.

Toch kan het best zijn dat deze kinderen zich gelukkig voelen. In vele sekten zijn kinderen het hoogste goed (zij zijn immers, net zoals overal ter wereld, de toekomst) en worden zij goed behandeld in een menswaardige omgeving. Echter, deze kinderen weten niet beter. Ze hebben nooit de keuze gekregen die een volwassene die zonder sekte is opgegroeid wel kreeg. Dat zij zich toch gelukkig kunnen voelen in hun cocon, in gevangenschap eigenlijk, is misschien maar een schamele troost.

In de meeste sekten zijn tv en radio taboe, maar dikwijls zijn er wel videotapes of cassettes voorzien voor de kinderen, met bijvoorbeeld teksten en verhaaltjes (waarin dan een verborgen boodschap zit over hoe slecht de buitenwereld is e.d.) ingesproken door de sekteleider. Zo dringt de heilsleer door tot in het onderbewuste. Bij totalitaire sektes is elke vorm van sociale controle bijna onmogelijk, waardoor kindermishandeling erg moeilijk valt op te merken door de buitenwereld. Wanneer toch iemand iets opmerkt en er autoriteiten op afstuurt, duikt de gemeenschap vaak onder.

Velen van de jonge leden blijven hun hele leven in de sekte en leren de 'gewone' wereld niet eens kennen, maar er zijn ook mensen die ontsnappen aan hun eenduidige bestaan waarin ze zich niet kunnen ontwikkelen tot zelfstandige, gelukkige volwassenen.

10.2 Sektelid door rekrutering

Dan heb je nog de leden die gerekruteerd worden. Vaak worden deze mensen geheel onwetend 'binnengehaald', bijvoorbeeld via een schijnbaar onschuldige lezing (met van die titels als 'maak het beste van je leven' etc.), of via een oh zo vriendelijk meisje dat je meteen wou rondleiden in een nieuwe omgeving, nieuwe universiteit enzovoort. De Jehova's getuigen zijn waarschijnlijk de bekendste rekruteerders; zij gaan huis aan huis om mensen te overtuigen hun leven te beteren.

Wanneer je op een of andere manier in contact komt met een sekte, nog voor je weet dat het een sekte of zelfs geloof is, ben je waarschijnlijk gecharmeerd door de vriendelijkheid en behulpzaamheid van de mensen die je ontmoet. Iedereen lacht en lijkt gelukkig, geen moeite is ze teveel om je een goed gevoel te geven, iedereen lijkt elkaar te helpen, ...

Deze techniek om nieuwe leden te verkrijgen wordt al eens 'love bombing'¹⁸ genoemd; overstelpt worden met liefde dus.

De gerekruteerden bevonden zich dikwijls in een zwak moment in hun leven, een moeilijke periode. Problemen thuis of met de studies, een stukgelopen relatie, eenzaamheid enzoverder, het zijn allemaal dingen die je, nog meer als anders, doen verlangen naar een harmonieuze omgeving met mensen die écht om je geven.

10.3 Sektelid via vertrouwde personen

Ook komen veel mensen in contact met een sekte door een vriend, vriendin of familielid. Iemand die je kent lijkt opeens een heel ander persoon; gelukkiger, extasisch bijna. Vol enthousiasme komt hij/zij je vertellen over een

¹⁸STAMM, H., In de ban van een sekte. Intimidatie en dwang in nieuwe religieuze bewegingen, Baarn, 1996, p.33.

ogen-openende ervaring; een interessante lezing, een fantastisch boek, een supertoffe groep mensen, eindelijk het gevoel hebben belangrijk en geliefd te zijn. Of deze persoon het bewust doet of niet, hij of zij zal op deze manier een invloed op je uitoefenen om "het zelf ook eens te proberen". Omdat het een bekende is, iemand waar je een goed contact mee hebt, zullen zijn/haar verhalen meer indruk op je maken dan wanneer een vreemde ze komt vertellen. Je kan deze persoon immers vertrouwen, hij/zij zou je nooit kwaad willen doen (en dat is waarschijnlijk ook niet de bedoeling, meestal denken ze je echt te helpen).

11 Zelf rekruteren

Je komt ineens terecht in een groep die ontzettend gelukkig lijkt, en die helemaal anders is dan de familie of vriendenkring die je gewend bent, waarbij het lang niet altijd rozengeur en manenschijn is. Je ziet deze mensen als nieuwe vrienden of kennissen, maar voor hen ben je misschien niet meer dan een simpele prooi. Voor je het weet ben je zélf nieuwe leden bij elkaar aan het sprokkelen.

Maar hoe kan dit nu gebeuren? Het lijkt immers vanzelfsprekend dat vanaf wanneer je zelf leert hoe je leden kan winnen, je begint te begrijpen dat exact hetzelfde bij jou is gebeurd. Dat het dus niet per sé je roeping was, het lot, maar simpelweg een succes voor de sekte.

Om dit te voorkomen wordt het je ook niet echt aangeleerd hoe je mensen kan overtuigen van de 'enige echte waarheid', je leert het door het te doen. 'Learning by doing'¹⁹ is dus niet de theoretische manier om iets te leren, maar

¹⁹STAMM, H., In de ban van een sekte. Intimidatie en dwang in nieuwe religieuze bewegingen, Baarn, 1996, p.35.

de pragmatische weg. De leden van de sekte worden zo gevormd dat zij de manipulatiemethoden bij de werving en controle van de groep (die dus ook bij hen zijn gebruikt) zelf gaan toepassen. Als de leden dit via de theoretische weg zouden aanleren, zouden de motieven van de sekte te duidelijk worden. De wervingsleden krijgen wel instructies omtrent hoe zij met de nieuwelingen moeten omgaan. Ze moeten dingen die voor buitenstaanders moeilijk te begrijpen zijn achterhouden en geen insider-kennis verraden. Ook reageren ze snel beledigd; zo krijgen de nieuwelingen de indruk dat ze zich moeten schamen voor hun gebrek aan vertrouwen en worden zo schuldgevoelens opgebouwd. Deze schuldgevoelens komen dan handig van pas als er wat later steeds meer van hen gevraagd wordt.

12 Deprogrammeren

Om een persoon weg van een sekte te krijgen, kan men deprogrammatietechnieken toepassen. De man die deze technieken bedacht is Ted Patrick.

Bij deprogrammatie komt het er op neer de persoon in kwestie aan het denken te krijgen (waartoe hij/zij in de sekte de kans niet kreeg). De weerstand die tijdens het hersenspoelingsproces werd afgebroken moet weer worden opgebouwd. De door de sekte gecontroleerde geest moet worden 'bevrijd'. Vervolgens moet het geloofssysteem van de sekte verwijderd worden, en dan kan de persoon zijn ego-identiteit weer veranderen en van de sektepersoonlijkheid en de schijnwereld naar de maatschappelijke realiteit en zijn echte ik terugkeren²⁰.

Dikwijls contacteren de ouders van het sektelid een deprogrammeur, of ie-

²⁰VANACKER, G., De religieuze sekten. Religie, waanzin of bedrog?, Kapellen, 1986, p.101.

mand anders die om het sektelid geeft, maar het kan evengoed in de andere richting gaan. Deprogrammeurs kunnen tegenwoordig erg veel geld verdienen met het 'redden' van een sekteslachtoffer. Soms nemen ze dus uit eigen beweging contact op met de ouders, waarbij ze inspelen op hun angst (nieuwe religieuze bewegingen p98). Als je écht om je kind geeft, is er maar één oplossing: de deprogrammeur inhuren! U hoort het van ver aankomen, ook dit is een terrein dat niet gespaard is gebleven van kwakzalvers die enkel op geld uit zijn. Toch zijn er ook specialisten die weten wat ze doen en die deprogrammeren omdat ze in de eerste plaats mensen uit de handen van sektes willen krijgen, en pas op de tweede plaats om geld te verdienen.

12.1 Het deprogrammatieproces

De deprogrammatie is een proces dat in fasen gebeurt. De verschillende fasen²¹ zijn:

- Het opsporen en afzonderen van het te deprogrammeren subject
- de ondermijning van het geloof en de aanval op de identiteit als sektelid
- de rehabilitatie en de verwerking

In de eerste plaats heeft men natuurlijk de persoon in kwestie nodig, die niet zelden wordt vastgehouden door de sekte en niet zomaar kan ontsnappen. Wanneer het sektelid al een tijdje lid is, weten de vrienden en familie meestal niet meer waar hij/zij zich bevindt en hebben ze geen gegevens meer van die persoon. Eerst moet hij/zij dus gevonden worden, en wanneer dat gelukt is zit er meestal niets anders op dan de persoon letterlijk te ontvoeren.

²¹BARKER, E. en SINGELENBERG, R., Nieuwe religieuze bewegingen, Londen, 1995, p.99.

Deze eerste fase is het opsporen en afzonderen van het te deprogrammeren subject. De persoon zal dus even worden vastgehouden en worden afgezonderd. Als het gelukt is de persoon weg te krijgen van de sekte en in één kamer met de deprogrammeur te zetten, kan het proces beginnen. Dit duurt in totaal meestal zo'n 2 weken, maar het kan ook sneller lukken. Ook zijn er gevallen bekend waarbij meerdere maanden nodig waren.

Men probeert woede uit te lokken bij het sektelid, om zo het denken weer te ontdooien. Dit kan door middel van woorden gebeuren, maar niet elke deprogrammeur gaat even zachtaardig te werk. Ted Patrick geeft toe dat hij in sommige gevallen handboeien en zelfs karate en traangas heeft gebruikt. De deprogrammatie wordt dan ook bijna altijd, zeker in de beginfasen, als een gruwelijk proces gezien door het sektelid.

De persoon heeft voor een bepaalde tijd geleerd zijn emoties te verbergen, niet alleen voor anderen maar zelfs voor zichzelf. Woede is één van de sterkste emoties, één die zeer moeilijk te verbergen is en relatief gemakkelijk uit te lokken (in vergelijking met liefde, oprecht geluk,...). Wanneer de deprogrammeur bereikt dat de persoon woede voelt en durft uiten, is de eerste stap naar de terugkeer naar de werkelijkheid gezet.

De tweede fase is die van de ondermijning van het geloof en de aanval op de indentiteit als sektelid. Vervolgens probeert de deprogrammeur (dit kan een ingehuurde persoon zijn, een familielid, vriend of vriendin,...) hem/haar te doen inzien dat de sekteleer bulkt van de contradicties en onduidelijkheden. Dit is namelijk bij zowat elke religie en elke afsplitsing en sekte het geval. Als dit duidelijk wordt, wordt het al veel moeilijker om nog overtuigd in de leer te geloven. Ook informatie van ex-leden kan handig zijn in deze fase. Nu zou de persoon in kwestie ongeveer moeten gaan begrijpen dat wat hij/zij in de sekte geloofde, enkel een middel was om de realiteit te verdringen en om

echte gedachten te beheersen. Escapisme.

De derde en laatste fase is de rehabilitatie en de verwerking. Hier komt een einde aan het isolement van het ex-sektelid.

Aan het eind van het proces moet de persoon dan terug in staat zijn helder te denken, een sociale rol te vervullen buiten de sekte, relaties (her)op te bouwen enzovoort.

Alhoewel ik het hier vrij kort heb beschreven, is dit een proces van lange adem en het verloopt lang niet altijd zonder slag of stoot.

12.2 Problemen met deprogrammatie

Er zijn gevallen bekend waarbij mensen na een mislukte deprogrammatie terecht zijn gekomen in een soort permanente 'zweeftoestand', ergens tussenin de werkelijkheid en de schijnwereld. Bij deze gevallen is de terugkeer naar het mentale gezonde bewustzijn niet volledig gelukt. Dit kan gebeuren door een onervaren programmeur.

Zoals bij elk ander beroep meenden sommigen ook in het deprogrammeren een nieuwe manier om geld te verdienen te zien (vooral in Amerika, bij ons loopt het niet zo'n vaart). Dit heeft als resultaat dat er naast de serieuze deprogrammeurs ook heel wat minder deskundige mensen zich waagden aan het 'redden' van sekteleiden. Door op een foute manier met sekteleiden om te gaan in het uittredingsproces kan dit mislopen.

Een ander, meer voorkomend probleem is de ontvoering die soms bij de deprogrammatie komt kijken. Een sektelid laat zich niet vrijwillig deprogrammeren uiteraard, waardoor hij/zij soms letterlijk ontvoerd moet worden. Dit kan zorgen voor juridische problemen.

De reacties van de (ex-)sekteleiden zijn ook niet altijd positief. Naast diegenen die dankbaar zijn voor hun bevrijding zijn er ook zij die net de deprogramma-

tie als de échte hersenspoeling bekijken. Voor deze mensen is een terugkeer naar de sekte meestal onvermijdelijk.

12.3 Alternatieve methoden

De deprogrammatie gebeurt volgens sommigen te snel, en veel deprogrammeurs zijn enkel uit op geld (van de hopeloze familie, vrienden,...).

Daarom is het waarschijnlijk beter de persoon langzamer proberen te integreren in de maatschappij, zonder hem/haar het gevoel te geven dat ze geen andere keus hebben zoals bij de ontvoering dikwijls het geval is.

Hoe dit in de praktijk werkt is echter een ander paar mouwen. Sektespecialisten zoeken nog steeds naar een manier om leden op een vredigere maar evenwel efficiënte manier uit een sekte te krijgen. De kwestie van de vrije wil en de vraag of kunstmatig geluk soms geen beter alternatief is dan de kans op reëel ongelukkig zijn, maken van de deprogrammatie een delicate zaak²².

13 Eenmaal weg van de sekte

Vaak is de confrontatie met de echte wereld voor diegenen die uit een sekte geraken enorm schokkend. In de meeste sekten is tv-kijken taboe, wordt er gewerkt aan een slavenloon (dat dan toch weer aan de sekte wordt besteed), kent men nog geen tiende van al het eten dat op de wereld bestaat, speelt seksualiteit een helemaal andere rol dan in onze maatschappij (helemaal geen rol meestal, tot je 'opeens' zwanger bent zonder dat je zelf helemaal weet hoe dat kan gebeuren, of net een veel te losse rol in sekten waar zowat iedereen het met iedereen doet), enzovoort. Stel je voor dat je na zo'n bestaan in een

²²VANACKER, G., De religieuze sekten. Religie, waanzin of bedrog?, Kapellen, 1986, p.102.

wereld terecht komt waar je zélf mag beslissen of je tv wilt kijken (en dan nog de gekste dingen ziet op die tv), waar je álles mag eten wat je wilt, waar je werkt aan een normaal loon dat je kan besteden aan wat je wil en een wereld waar je zelf beslist over je seksualiteit en hoe je daarmee wilt omgaan. Choquerend? Inderdaad.

14 Naïef?

Wanneer je al dit leest krijg je misschien al snel de indruk dat mensen die in een sekte zitten wel heel naïef moeten zijn. Een nuchtere mens ziet toch meteen dat het allemaal klinkklare onzin is?

Toch gebeurt het sneller dan je zou denken. Velen onder ons weten dan ook bijna niks over sekten. Je hebt er al wel eens over gehoord, ze waren eens op het nieuws, er stond eens een Jehova-getuige voor je deur (en toen deed je de deur maar al meteen weer dicht), zo stonden in de krant toen ze zich verscholen in een grot,.. Veel meer dikwijls niet. Daarom denk je ook niet snel dat die leuke groep die je net leert kennen wel eens een sekte zou zijn. Sekten zijn voor veel mensen een 'ver-van-mijn-bed-show', maar ze zijn dichterbij dan je denkt. Als kind vertellen je ouders je dat je nooit met een vreemde mee mag gaan, dat je altijd links en rechts moet kijken voor het oversteken, dat je later bij het vrijen altijd bescherming moet gebruiken en dat je nooit aan drugs mag beginnen.

Maar hoeveel onder ons kregen voorlichting of richtlijnen over sekten? Mijn ouders hebben me er alvast nooit voor gewaarschuwd, en ik denk dat ik hierin niet de enige ben. Je wilt je kinderen natuurlijk ook niet bang maken voor álles.

Maar zo komt het dat veel mensen zelf in een sekte verzeild raken nog voor

ze weten wat dat nu juist is. Als iedereen zou weten hoe sekten nieuwe leden proberen te verleiden, zou het veel gemakkelijker zijn om de technieken en manipulatie te herkennen als je er zelf mee te maken krijgt.

15 Conclusie

Wat is een sekte nu eigenlijk? Waarin onderscheidt ze zich van een godsdienst? En is ze schadelijk? Wat doet ze met haar leden?

Dit zijn de vragen die ik ging proberen te beantwoorden in dit werk.

Wat een sekte is en waarin ze zich onderscheidt van een godsdienst, heb ik in het eerste deel proberen uit te leggen.

Of een sekte schadelijk is en wat ze doet met haar leden, zijn vragen die niet zo concreet beantwoord kunnen worden. Deze dingen hangen namelijk af van sekte tot sekte en van persoon tot persoon.

Zoals ik hierboven beschreven heb, kan het lid zijn van een sekte enorm schadelijke gevolgen hebben voor de mentale en fysieke toestand van de persoon. Toch wil ik ook de mogelijkheid niet uitsluiten dat er mensen zijn die zich intens gelukkig voelen in sekteverband, en misschien zelfs beter af zijn met hun sekte dan zonder.

Daarom kan ik alleen maar concluderen dat wanneer je in contact komt met een sekte, je altijd moet oppassen. Ze zijn misschien niet allemaal gevaarlijk, maar de kans is er dat ze dat wel zijn, en dat is genoeg.

De vrijheid van godsdienst en van vereniging zijn rechten die zeker moeten bestaan, maar het is onvermijdelijk dat hiervan ook misbruik wordt gemaakt. Ik denk dat elke persoon voor zich moet uitmaken hoe hij/zij zijn leven wilt leiden, in wat voor verband en al dan niet met een bepaalde religie.

Ik hoop dat dit voor de meeste mensen betekent dat ze een levensstijl en/of

religie vinden die echt bij hen past, zonder dat deze via indoctrinatie en hersenspoeling moet worden geïntroduceerd in het leven van de volgelingen.

16 Enkele sekten als voorbeeld

In de volgende paragrafen bespreek ik "The Family", de "Mormonen" en "Scientology".

16.1 The Family (Children Of God)

The family is een christelijke beweging, die in België niet erg bekend is omdat ze meer in het buitenland aanwezig zijn. Deze sekte wordt wel eens de meest totalitaire van allemaal genoemd, en telt ongeveer 10 000 leden verspreid over de hele wereld.

De sekte bestaat sinds 1968, en werd opgericht door David Berg (1917-1994), alias Moses David. In 1970 werd de beweging zelfstandig onder de naam Children of God, met David Berg als leider. (Ze ontstond dus ten tijde van de hippies, met als gevolg dat de beweging eerst veel ex-drugsverslaafden telde die anderen wilden helpen).

Ook in de jaren '70 kwam de sekte ook in België en Nederland terecht. De beweging raakte bekend door hun losse seksuele moraal (waardoor ze ook in contact raakten met justitie) en door de vriendelijke, spontaan overkomende leden die in tegenstelling tot sommige andere sekten of religies niet meteen over God begonnen te zeuren. Na veel kritiek veranderde de sekte in '77 naar een, naar eigen zeggen, meer democratisch model. Ze veranderden ook hun naam; The Family was nu The Family of Love.

In de jaren '90 (ondertussen was David Berg overleden) trok de sekte grotendeels naar Oost-Europa en Afrika omdat ze de mensen in West-Europa 'te onverschillig' vond (men vond met andere woorden niet erg veel mensen die zich bij hen wilden aansluiten). Ook werd er een gedragscode opgesteld die tot in detail bepaalde hoe de leden moesten leven. Deze gedragscode kwam er waarschijnlijk vooral om nog meer kritiek en problemen te vermijden, want ze bepaalde ook dat seks niet in de openbare ruimtes van de gemeenschap mag plaatsvinden en dat seks met kinderen niet kan (niet méér, dus daarvoor mocht dit wel). Kwam dit nog wel voor, dan werd het bestraft met uitstoting. In België waren ze nooit heel populair, maar er is nog een kleine commune van in de buurt van de Keyserlei en in Brussel. In Amsterdam hadden ze even een bloeiende commune, maar tegen '75 was de sekte ook daar niet meer echt welkom en trokken de leden weg uit Amsterdam.

De full-time leden willen radicaal het leven van Christus navolgen, en geven ook alles op om zich volledig aan de realisatie van het Koninkrijk van God

te kunnen wijden. De leden hebben geen enkel privébezit, alles behoort toe aan God en Jezus. Zo ook bij de kinderen; wie de biologische vader is maakt niet veel uit, God is immers de echte vader.

Om volledig af te rekenen met zijn verleden kan elk nieuw lid een nieuwe naam kiezen uit de Bijbel. Als inkomsten (de legale inkomsten waarvan we weet hebben althans) hebben ze de verkoop van lectuur en videocassettes, straatoptredens en giften die ze krijgen van sympathisanten. Ook treffen ze regelingen met supermarkten waardoor ze gratis de overgebleven of afgekeurde producten krijgen die anders toch maar zouden worden weggegooid. The Family is namelijk tegen consumptie en koopt niets (dit lijkt me niet echt volledig mogelijk, maar dit beweren ze toch zelf).

Erg lucratief lijkt dit allemaal niet. Toch zouden er voor het eerste semester van 1993 transacties zijn ontdekt van rekeningen aan The Family van meer dan 31 miljoen dollar²³.

De leden horen volledig gehoorzaam te zijn aan de geestelijke ouders van de commune, en kritiek wordt niet getolereerd. Het liedje met de tekst "When you think think think, you're gonna stink stink stink, makes you sink, sink, sink", dat aan de kinderen wordt aangeleerd, geeft hiervan een mooi voorbeeld.

De post van de leden wordt gecensureerd, en volgens sommige critici moet zelfs op bevel worden gelogen en gestolen. De Bijbel wordt als het hoogste goed gezien en zes uur bijbelstudie per dag is niet uitzonderlijk. Naast de Bijbel zijn ook de brieven van Berg heel belangrijk. Hierin werden onder andere de zeer losse seksuele mores beschreven, die de nieuwe leiders na Berg's dood vlug aanpasten. Ook zou een deel van deze brieven anti-semitische,

²³BARKER, E. en SINGELENBERG, R., Nieuwe religieuze bewegingen, Londen, 1995, p.153.

anti-Amerikaanse, pro-Arabische en pro-Russische ideeën bevatten.

Kinderen krijgen wordt erg gestimuleerd in de sekte; zorgen voor interne groei.

Polygamie was ook toegestaan, dit noemden ze 'sharing'. Dit moest wel allemaal op vrijwillige basis gebeuren. Seksualiteit was een gift van God, en seks was volgens Berg een eerste levensbehoefte. Dit werd zeer letterlijk genomen en ontaarde al eens in gevallen van incest en verkrachting.

The Family heeft een piramide-hiërarchie. Hoe hoger het niveau in de piramide, hoe meer vertrouwelijke informatie je mag weten. De basis is de kolonies, die niet meer dan 35 mensen mogen tellen, met elk een kolonieleider. Boven de kolonieleiders staan hogere leiders, en daarboven kom je uit bij David Berg.

De kolonieleiders zijn verantwoordelijk voor het werven van nieuwe leden. Eén van de manieren om leden te werven is het beruchte Flirty Fishing²⁴, of 'ef-ffen'.

In principe is flirty fishing het werven van leden door vriendschappelijke contacten op te bouwen, maar in de praktijk kwam het er in de jaren '70 en '80 op neer dat vrouwelijke leden zichzelf prostitueerden om leden en inkomsten te krijgen. Men probeerde zelfs overheidsambten te beïnvloeden op deze manier.

Echter, ook The Family bleef niet gespaard van ziektes en soa's, en nadat enkele leden HIV opliepen werd het verboden (waarschijnlijk ook door de kritiek op Flirty Fishing). Toch werd anticonceptie ook verboden, aangezien dit de interne groei van de sekte zou vertragen en verminderen.

²⁴BARKER, E. en SINGELENBERG, R., Nieuwe religieuze bewegingen, Londen, 1995, p.156.

16.1.1 Seks in the Family

The Family staat bekend als de sekte van het Flirty Fishing (zie The Family). De waarden omtrent seksualiteit zijn in deze beweging zeer verschillend dan die van de maatschappij.

Tanja, een lid van deze sekte, vertelde tijdens een zeldzaam bezoek aan haar ouders hoe ze, samen met de andere meisjes in de sekte, een opleiding kreeg in Florence. Deze opleiding was erop gericht de meisjes te leren hoe zij mannen

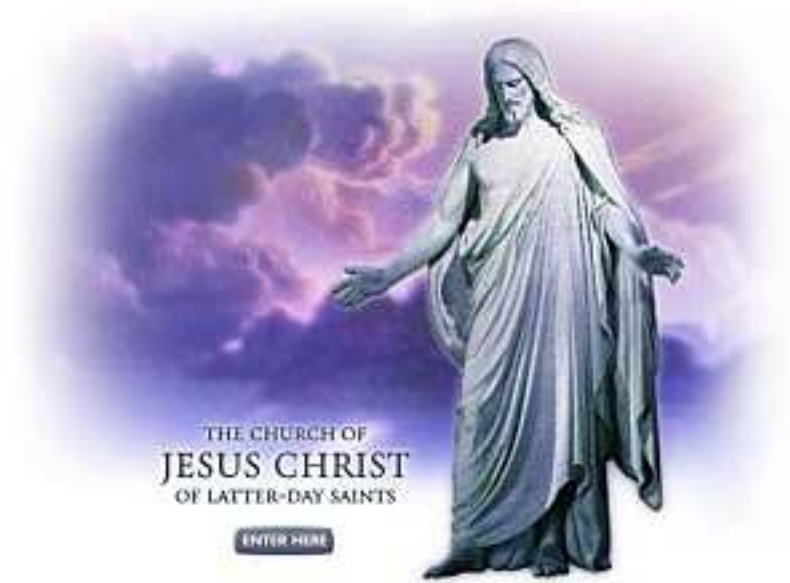
seksueel kunnen behagen²⁵. Even later had het meisje alle contact met haar ouders verbroken toen ze haar lichaam ging verkopen als één van de "Hookers for Jesus" in Amsterdam.

Dit verhaal is geen uitzondering, David Berg meent rechtvaardiging van polygamie en zelfs incest te vinden in de Bijbel. Is zijn religieuze sekte slechts een dekmantel voor zijn seksuele bevrediging en egotripperij? Daar lijkt het verdacht veel op.

Dat deze manier van omgaan met seksualiteit niet wenselijk is, is waarschijnlijk wel duidelijk. Meisjes leren dat je lichaam mag gebruikt worden (in zijn meest extreme vorm) om leden te winnen. Zo leren zij dat hun lichaam niet meer hun bezit is maar dat van de sekte (of van God), net zoals alle andere dingen die ze moeten afgeven. De impact van deze waarden op het zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde van de meisjes is niet te onderschatten. Baas zijn over eigen lichaam zou een absoluut recht moeten zijn, en geen enkele reden is goed genoeg om dat te vergeten, ook niet 'omdat God het zo wil'.

²⁵VAN DER LAND, S., De hersenspoelers, Kampen, 1981, p.129.

16.2 Mormonen ('Heiligen der Laatste Dagen')

De mormonen geloven dat God's openbaringen niet stopten bij de Bijbel. Zij denken dat hij (in de persoon van Zijn Engel of Moroni) het Amerikaanse continent bezocht, en daar nieuwe geboden gaf aan zijn dienaar Joseph Smith, stichter van de Mormoonse Kerk. Deze kerk bestaat sinds 1830. Volgens de kerk zelf waren er in 2006 ruim 12 miljoen gelovigen wereldwijd, waarvan minder dan de helft in de Verenigde Staten.

Die geboden werden dan door Joseph Smith gebundeld in 'Het Boek Van Mormon'²⁶. Amerika (samen met Israel) is het beloofde land waar Jezus 'spoedig' zal wederkomen en van waaruit de hele wereld Hem zal kunnen aanschouwen. Dan zal hij een nieuwe wereld scheppen voor zijn volgelingen. De mormonen zijn een zeer grote sekte en bezetten bijna een hele staat, namelijk Utah.

Een belangrijk verschil met andere kerken is dat de mormonen geloven dat er nog steeds openbaringen gebeuren. Openbaringen die wereldwijd gelden

²⁶LIGHTHOUSE, S., Religieuze bewegingen in Nederland, Amsterdam, 1988, p.26.

kunnen alleen door de autoriteiten in de hoogste hiërarchie van de kerk ontvangen worden. Op elk niveau kan men echter openbaring krijgen in vorm van een roeping die wordt ontvangen, een openbaring voor het gezin waartoe men behoort of voor de eigen persoonlijke vooruitgang.

Bij bekering tot het Mormonisme kan je trouwens je voorouders ineens mee bekeren; 'postuum dopen'. Een kerklid rookt, drinkt en vrijt niet (vrijen alleen binnen het huwelijk). Eens dat het huwelijk heeft plaatsgevonden, is het de plicht van elke gelovige om zoveel mogelijk kinderen te krijgen. Lukt dat niet bij de wettige echtgenote, dan worden uitzonderingsmaatregelen ingeroepen om een 'tweede' echtgenote toe te kennen. Jonge mannen dienen één jaar van hun leven uit te trekken om, op eigen kosten en in voorgeschreven kledij, buurtbewoners huis-aan-huis te bezoeken of plaats te vatten op openbare gelegenheden, om daar de Boodschap over te brengen.

Sinds 1852 was het meervoudige huwelijk onder strenge voorwaarden toegestaan; zo moest de man die meer dan één vrouw wilde huwen, aantonen dat hij zowel materieel als affectief voor meer dan één vrouw én voor de kinderen die er konden komen kon zorgen en was het noodzakelijk de toestemming te hebben van de vrouw(en) met wie hij reeds gehuwd was.

Op 6 oktober 1890 werd na een lange vervolging door tegenstanders van de Kerk van Jezus Christus de mogelijkheid afgeschaft om meervoudige huwelijken te hebben²⁷. Deze beslissing werd unaniem ondersteund op een algemene conferentie van de Kerk. Alleen zo was het mogelijk te vermijden dat alle bezittingen van de Kerk en haar leden in beslag werden genomen. Sindsdien worden leden die zich met polygamie inlaten geëxcommuniceerd.

Die afschaffing was voor talrijke gelovigen aanleiding de "Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen" te verlaten en zich te verenigen

²⁷KRAKAUER, J., In de ban van de hemel, Amsterdam, 2004, p.107.

in afscheidingsbewegingen. Zo leven er thans in Noord-Amerika en Mexico zo'n 20.000 à 50.000 fundamentalistische aanhangers die nog steeds polygaam leven.

Zo werden pas nog 137 mogelijk misbruikte kinderen en vrouwen weggehaald van een fundamentalistische mormonensekte in Texas, zodat de politie kan onderzoeken of er bewijzen te vinden zijn van (seksueel) misbruik.

Warren Jeffs, één van de stichters van de Kerk van de Heiligen der Laatste Dagen, werd in november vorig jaar tot tien jaar cel veroordeeld voor betrokkenheid bij een verkrachting, en omdat hij een veertienjarig meisje dwong met haar negentienjarige neef te trouwen.

16.3 Scientology

De Stichter van Scientology is Ron Hubbard. Over zijn religie zegt hij het volgende²⁸: "Scientology is the study and handling of the spirit in relationship to itself, others and all of life. The Scientology religion comprises a body of knowledge extending from certain fundamental truths."

Scientology betekent je hoogste zelf proberen te bereiken, je capaciteiten ten volle benutten en een nieuwe, hogere staat van bewustzijn, geluk en succes bereiken. De methode hiervoor noemen ze "Dianetics". Ook zou deze

²⁸<http://www.whatisscientology.org/html/Foreword/index.html>

methode antwoorden bieden aan de grote levensvragen.

Dianetics betreft het onderbewustzijn en de verbinding tussen je geest en lichaam.

Dianetics zou je intelligenter, gelukkiger en zekerder moeten maken en de negatieve invloeden van buitenaf en vanuit jezelf buitensluiten ('clearen').

De dianetics methode bestaat uit simpele principes die gemakkelijk geleerd en toegepast kunnen worden. Volgens Scientology bestaat de menselijke geest uit 2 delen: de Analytical mind, dit is je bewustzijn, en de reactive mind. Bij momenten van pijn en onderbewustzijn neemt de reactive mind over. Deze staat in de weg van een persoon's geluk en welzijn, doordat ze ongecontroleerde emoties, angsten en pijnen toestaat. De reactive mind staat het oplossen van problemen in de weg, terwijl de analytical mind doordachte beslissingen kan maken gebaseerd op feiten en rationeel denken. De reactive mind wordt beïnvloed door herinneringen zonder dat de persoon zelf er weet van heeft. Deze zorgen ervoor dat de persoon onbewust op een verkeerde manier kan reageren of iets op irrationele wijze beslissen door een gebeurtenis of herinnering aan het verleden.

Dianetics belooft de reactive mind te kunnen wissen zodat de persoon bevrijd is van deze slechte invloed. De herinneringen die opgeslagen zijn in de reactive mind kunnen door dianetics worden overgebracht naar de analytical mind, waar ze onder controle zijn en waar er bewust mee kan worden omgegaan.

Een persoon die zijn reactive mind heeft kunnen wissen is een 'Clear'.

Volgens Scientology draait de zin van het leven enkel en alleen om overleven; "Infinite Survival". Dit bevat dan wel verschillende niveaus van overleven, waarin ook geluk, idealen e.d. een rol spelen. Pijn, teleurstellingen en falen staat het overleven in de weg, deze moeten dus via de Dianetics-methode bestreden worden tot ze je niet meer 'raken'.

Een scientoloog gaat ervan uit dat een mens meer is dan alleen maar een stoffelijk lichaam. Dat is slechts een materieel en tijdelijk omhulsel, waarin zich de thetan als het ware heeft genesteld. Het begrip 'thetan' is het beste te vergelijken met de ziel, een spiritueel en onsterfelijk wezen met een enorm potentieel.

Via 'auditing' kan een goede gelovige zijn lot in dit leven en verdere levens bepalen. Scientologen geloven dus in reïncarnatie.

De religieuze betekenis van auditing is het streven naar de uiteindelijke verlossing van de thetan uit het stoffelijk lichaam. We zien dat Scientology hier een duidelijk link heeft naar het karmabegrip uit het hindoeïsme en boeddhisme: zolang het individu beperkt wordt door de effecten van zijn vroegere daden (dit noemt men karma) zal hij de verlichting nooit bereiken. Het uiteindelijke doel is het bestaan buiten het lichaam, hij wordt dan de 'Operating Thetan' (OT): de thetan begeeft zich buiten het lichaam.

Alle beïnvloedingen vanuit opvoeding, maatschappij, werkomgeving, cultuur... dienen te worden uitgegraven en te worden vervangen door een nieuwe, sterke persoonlijkheid die in staat is zijn leven naar zijn hand te zetten. Het 'clearen' moet gebeuren door Dianetics.

Clearingsessies zijn eindeloos. Niemand geraakt ooit tot de volledige perfectie, en heeft daarom steeds meer clearing nodig. Mocht men toch de perfecte staat van helderheid hebben bereikt, dan blijft de maatschappij toch proberen om je persoonlijkheid aan te tasten, en moet je dus weer 'clear' worden. Deze clearingsessies kosten (naargelang de 'staat' van je geest') enorm veel geld. Scientology staat dan ook bekend voor zijn rijke (en beroemde) leden. Scientologen zijn zowat allergisch aan het woord sekte. Ze hechten er erg veel belang aan dat Scientology als een religie beschouwd wordt en vinden het woord sekte een grove belediging.

Scientology komt bijna wekelijks in het nieuws. In de krant 'De Morgen' van 22 april dit jaar, werd verteld hoe één van de kopstukken van het Vlaams Belang zijn bewondering uitte voor Narceon, het antidrugsprogramma van Scientology.

Ook werd pas een huizoeking gehouden in de Belgische hoofdzetel van de Scientologykerk in Ukkel. Meer dan dat werd er niet verteld in het krantenartikel²⁹, details mochten niet worden vrijgegeven.

Scientology is nooit ver weg, en ze zijn erg actueel. Als u ze niet in de krant of op de televisie ziet, vind u ze wel ergens op een reclamebord of zelfs als sponsor in sportwedstrijden.

"I have taken what I consider to be the most expedient way out of my present predicament. I harbor no resentment against anyone, except the Church of Scientology. They have a great deal to do with my demise. To play with people's defense mechanisms in the manner that they do is a criminal thing at best. I hope they can be outlawed." Afscheidsbriefje van James Hester, die zelfmoord pleegde³⁰.

17 Interview met Peter Schilte

In het kader van mijn onderzoek leek het me interessant enkele vragen te stellen aan iemand die zich al langer bezighoudt met sekten en hun gevolgen dan ikzelf. Peter Schilte is een Scientologycriticus en webmaster van de site <http://www.scamofscientology.nl>.

Hoe groot acht u de invloed van sekten in België, en dan in het bijzonder die van Scientology?

²⁹krant 'De Morgen', 12 april 2008.

³⁰<http://www.whyaretheydead.net/>

De invloed van sekten, en dan van Scientology in het bijzonder, is iets waar te allen tijde rekening mee moet worden gehouden. Die invloed bestaat in de eerste plaats voor de volgelingen van elke sekte. Men wordt na toetreding zwaar geïndoctrineerd en gehersenspoeld en steeds meer geïsoleerd van de gewone wereld. De meeste, zo niet alle, staan bekend vanwege hun dictatoriale en totalitaire structuur: voor de sekte dient alles en iedereen te wijken, geen persoonlijke ideeën of standpunten meer. Zo lijkt de manier waarop Scientology haar sekte bestuurt erg op bijvoorbeeld de situatie in Noord Korea. Ofschoon Scientology beloftes doet als zou men via haar cursussen de "Totale Vrijheid" verkrijgen, blijkt dat in de praktijk heel anders uit te pakken. Discussies of er andere ideeën op na houden worden absoluut niet getoleerd. Binnen de organisatie is het zelfs zo dat iedereen iedereen in de gaten moet houden en rapporteren wanneer iets wordt geconstateerd dat niet in overeenstemming is met de doctrine. Waar hebben we dat eerder gezien? In de voormalige USSR bijvoorbeeld, en heden nog steeds in landen als Noord Korea. Een ander aspect is de pogingen die met name Scientology doet haar invloed te doen gelden binnen de overheid. Het is geen toeval dat Scientology een kantoor heeft geopend praktisch op de stoep van de EU. In het verleden ging Scientology zelfs zo ver dat ze alles in het werk stelde hen onwettelijke informatie te laten verwijderen. In Amerika ging men nog een stap verder. In het kader van Operatie Snow White werd in overheidsgebouwen ingebroken, werden documenten gekopieerd, gestolen of gewijzigd. Ook zijn er af luisterapparaten gevonden. 11 topleden van Scientology, waaronder oprichter Hubbard's eigen vrouw, zijn toen tot gevangenisstraffen veroordeeld. Dit is wel typisch voor Scientology. Voor zover ik weet zijn andere sektes nooit zover gegaan.

Denkt u dat mensen die in een sekte hebben gezeten daar (mentale) schade van ondervinden?

Sommige wel, anderen weer niet. Ik denk dat dat echt afhangt van de persoonlijkheid van de ex-leden. Er zijn een aantal gevallen bekend van mensen die tot op de dag van vandaag psychische problemen hebben nadat ze Scientology hebben verlaten, anderen zijn na hun uitstappen toegetreden tot de kritische gemeenschap en dragen hun belangrijke steentje bij aan de informatie over de sekte. Het probleem is de vervreemding van de normale wereld waarmee de volgelingen te maken hebben. Hun visie op de wereld wordt, bewust, veranderd waardoor ze een vervormd beeld van de werkelijkheid krijgen. Zo zijn critici van Scientology criminelen, antireligieuze extremisten. Wanneer je dat krijgt ingeprent, en je verlaat de sekte, dan kan dat vervormde wereldbeeld aanpassingsproblemen opleveren. Gelukkig komt het met vrijwel alle ex-leden weer helemaal goed. Al komt er wel een gevoel van misbruikt te zijn, van verontwaardiging, soms van kwaadheid op. Het is bijna als met harddrugs: zolang men gebruikt leeft men in een andere wereld. Komt men er los van dan zijn de eerste weken, soms maanden, echt een soort van ontwaken. Velen hebben hun verhaal, na hun uittreden, verteld. Lees de diverse fora er maar eens op na. Ook op mijn website zijn dergelijke verhalen te vinden.

Kan men spreken van een bepaald type mensen dat in de handen van sekten terechtkomen?

Nee, niet echt. Lager opgeleiden zowel als hoger opgeleiden "vallen" voor de valse beloften van een beter leven of een persoonlijke groei. Maar het is wel zo dat het vaak mensen zijn die op de een of andere manier persoonlijke problemen hebben, onzeker zijn. De mooie beloften in combinatie met hun problemen maken hen tot makkelijk beïnvloedbare slachtoffers. De in-

doctrinaties en hersenspoelingen welke ze ondergaan maken ze vaak tot de fanatiekste volgelingen.

Kan het deprogrammeren van sekteleiden mentale schade aanrichten?

In feite wordt met een vorm van hersenspoelen gedeprogrammeerd. Dat is niet altijd zonder risico. Maar wanneer dat wordt gedaan door deskundigen zijn de risico's gelukkig erg klein.

Waarom bent u zo'n fervente tegenstander van Scientology?

Dat heeft een persoonlijke oorzaak. Let wel: geen persoonlijke reden. Een kennis bleek lid te zijn geworden. Op mijn vaak indringende vragen, ik ben nieuwsgierig van aard, kwamen geen of erg onbevredigende antwoorden. Ik ben toen zelf op het internet gaan zoeken naar informatie. De dingen die ik tegenkwam vond ik aanvankelijk ongeloofwaardig: daar kon die kennis toch niets mee te maken hebben? Maar telkens kwam ik weer andere, verontrustende zaken tegen. Mijn gevoel voor rechtvaardigheid werd telkenmale op de proef gesteld en ik werd als vanzelf criticus. Het was geen bewuste keuze, het ging echt vanzelf. Kijk, ik vind dat iedereen mag geloven wat hij of zij wil. Maar ik vind ook dat iemand die voor een keuze wordt gesteld alles moet weten. Omdat Scientology heel andere dingen doet en belooft dan wat ze in werkelijkheid doet, begon ik met het verzamelen van die zaken die de andere kant toelichtten. Eerst op een pagina binnen mijn gratis homepage. Later, op eigen kosten, besloot ik alles in een echte website te plaatsen. De titel was ook makkelijk bedacht aangezien Scientology drijft op het geld dat ze onder valse voorwendsels haar volgelingen afhandig maakt, er zelfs niet voor terugschrikt haar volgelingen in grote schulden te storten. De gewone Scientoloog is, in principe, een mens met goede bedoelingen. Het is het ma-

nagement dat daar op een grove manier misbruik van maakt. En daar ben ik fel tegenstander van. Van het misbruik door het management van haar goedbedoelende leden.

Heeft de celebrity-status (Tom Cruise e.a.) van Scientology invloed op de werving van leden volgens u?

Hubbard heeft bij leven zelfs eens een lijst gemaakt van alle beroemdheden die hij in zijn sekte wilde lokken, vanwege het feit dat zulke bekende namen veel mensen zou aanzetten hun voorbeeld te volgen. Beroemdheden zijn dus inderdaad bedoeld als een soort van reclame. En ja, dat zal sommige mensen zeker helpen toe te treden tot de sekte. Want als iemand als Tom Cruise of John Travolta er lid van zijn, dan kan het toch zo slecht niet zijn? Punt is dat deze beroemdheden al net zo weinig weten van de zaken die zich achter de schermen afspelen als de gewone leden. In feite wordt hen een totaal vertekend beeld van Scientology voorgeschoteld. Tel daarbij op dat hun status ook zorgt voor bepaalde privileges en het beeld is compleet. Ja, beroemdheden worden dus ook misbruikt en ingezet om mensen te lokken.

Waarom trekken sommige sekten (bv. The Family) weg uit België?

Ik hou mij alleen bezig met Scientology. Voor het volgen van andere sekten ontbreekt simpelweg de tijd. Ik kan wel een reden bedenken: The Family gaat een stapje verder in het isoleren van haar volgelingen door naar elders te vertrekken. Zo komt men in een totaal vreemde omgeving waar men nog meer als tevoren op elkaar is aangewezen. Bovendien wordt het zo extra moeilijk voeling te houden met de mensen die achterblijven zoals familie en vrienden.

Wat is voor u het onderscheid tussen een religie en een sekte?

Het grootste verschil is wel dat de meeste religies iemand toch nog enige vrijblijvendheid laten, zich beperken tot richtlijnen en geen afbreuk doen aan iemands persoonlijke vrijheden. Sektes, daar ben je altijd 100% lid van. Men wordt geacht in alle opzichten en altijd je leven in te richten naar de doctrines van de sekte. Voor echte persoonlijke vrijheden is geen plaats meer omdat dat de macht ondermijnt die de sekte over iemand wenst te hebben.

Denkt u dat sekten in deze tijden aan invloed zullen winnen of juist verliezen?

Er zullen altijd mensen zijn die om onbekende redenen zich tot een sekte zullen bekeren. Maar het informatietijdperk waarin wij leven zal er voor zorgen dat over het algemeen geen sprake zal zijn van het verkrijgen van enige invloed. Dat is, zeker voor wat betreft Scientology, het grote probleem. De enorme hoeveelheid negatieve informatie die via het internet door ex-leden en critici wordt aangedragen zal de meeste mensen, gelukkig, weerhouden tot een sekte toe te treden. En daarmee zal de invloed van sekten eerder minder dan meer worden.

Wat vind u van het feit dat er geen wetgeving rond sekten bestaat? Zou er één moeten zijn, en zoja, wat zou er dan moeten instaan?

Vrijheid is een groot goed, zo niet het grootste goed. Iemands vrijheid beperken om wat voor reden dan ook is principieel af te keuren. Echter, wanneer aantoonbaar misbruik wordt gemaakt van mensen, hun vrijheid beperkt of afgenomen wordt, of dat wetten worden overtreden, dan dient de overheid in te grijpen. Het is nu eenmaal de taak van de overheid haar onderdanen te beschermen en de wet te handhaven. Als dat betekent dat een sekte moet worden vervolgd dan is daar niets op tegen. Immers, het is niet het geloof dat wordt belemmerd of ingeperkt, maar het wangedrag van de leiding van

de sekte. Ik denk dat de bestaande wetgeving meer dan voldoende mogelijkheden biedt om die overheidstaak mogelijk te maken. Mensen hebben het recht om te kiezen, ook als ze het verkeerde kiezen. Daarom denk ik dat een wet niet noodzakelijk is. Gedegen voorlichting, zoals die nu hoofdzakelijk door de critici wordt gegeven, zou daarom ook door de overheid moeten worden gegeven. Wanneer er aanleiding toe is is het de plicht van de overheid in te grijpen, zoals we onlangs zagen bij de sekte van Warren Jeffs. Omdat ook Scientology zich schuldig maakt aan wanpraktijken is het goed dat tenminste de Duitse en Belgische overheden hun verantwoordelijkheid hebben genomen en onderzoek doen, dan wel de sekte laten controleren door een veiligheidsdienst. Aparte wetgeving is dus, in mijn ogen, overbodig.

18 Nawoord

Toen ik aan dit onderzoek begon, wist ik zelf eigenlijk heel weinig over sektes, ook al heb ik dit altijd een intrigerend en interessant onderwerp gevonden. Ik heb dus ook zelf erg veel geleerd door dit werk, en eerlijk gezegd ben ik best trots op het eindresultaat. Men zeg altijd dat de beste manier om iets te leren is door zelf op onderzoek uit te gaan, en dit heb ik nu ook zelf kunnen ondervinden.

Graag zou ik mijn mentor, Dirk de Vogel, bedanken voor zijn richtlijnen en algemene hulp. Ook bedankt aan Mr. Geens voor zijn antwoorden op mijn vele vragen, en aan Peter Schilte voor zijn medewerking en uitgebreide antwoorden op de interviewvragen.

Bibliografie

- BOERWINKEL, F., Kerk en Secte, De Haag, 1953.
- STAMM, H., In de ban van een sekte. Intimidatie en dwang in nieuwe religieuze bewegingen, Baarn, 1996.
- VANACKER, G., De religieuze sekten. Religie, waanzin of bedrog?, Kapellen, 1986.
- LALLEMAND, A., Sekten in België en in Luxemburg, 1994.
- VAN DER LAND, S., De hersenspoelers, Kampen, 1981.
- BARKER, E. en SINGELENBERG, R., Nieuwe religieuze bewegingen, Londen, 1995.
- BERGSMA, A. en VAN PETERSEN, K., Prisma van de psychologie, Utrecht, 1994.
- KRAKAUER, J., In de ban van de hemel, Amsterdam, 2004.
- LIGHTHOUSE, S., Religieuze bewegingen in Nederland, Amsterdam, 1988.
- WEIJNEN, A., Woordenboek Nederlands, Utrecht, 1996.
- <http://www.skepsis.nl/sektenrapport.html>
- <http://www.skepp.be/faq/faq-sekten-goeroes>
- http://www.jongereninformatie.be/xcms/lang__nl-BE/704/default.aspx
- <http://www.whatisscientology.org/html/Foreword/index.html>
- <http://www.scamofscientology.nl>
- <http://www.whyaretheydead.net/>